

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “อวิชชาวิส – สิ่งที่มีพิษ คือ อวิชชา”

อวิชชาวิส อ่านตามภาษาบาลีว่า อะ - วิต - ชา - วิ - สะ มาจากคำว่า อวิชชา (ความไม่รู้) กับคำว่า วิส (สิ่งที่มีพิษ, สิ่งที่มีโทษ) รวมกันเป็น อวิชชาวิส แปลว่า สิ่งที่มีพิษ มีโทษ คือ อวิชชา ความไม่รู้ แสดงถึงความเป็นจริงของกิเลสประการหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต เกิดกับอกุศลจิตทุกขณะ สะสมสืบต่ออยู่ในจิต ตราบใดก็ตามที่ยังมีอวิชชาอยู่ ก็ยังเป็นเหตุทำให้ท่องเที่ยววนเวียนไปในสังสารวัฏฏ์ต่อไป เมื่ออวิชชา ซึ่งเป็นความไม่รู้เกิดขึ้น ก็ผูกมัดไว้ในความไม่รู้ประการนั้นๆ ผูกไว้ไม่ให้เป็นกุศล ผูกไว้ไม่ให้ออกไปจากสังสารวัฏฏ์ และ อวิชชา ความไม่รู้ ก็เป็นรากเหง้าของความไม่ดีทั้งหมด ที่มีการกระทำในสิ่งที่ไม่ดีประการต่างๆ ก็เพราะอวิชชา ผู้ที่จะดับอวิชชาได้อย่างหมดสิ้นคือพระอรหันต์เท่านั้น พระอรหันต์เป็นผู้ห่างไกลแสนไกลจากกิเลสทั้งปวง

ข้อความในสัทธัมมปกาสินี อรรถกถา ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค มหากรุณาญาณนิตะ แสดงความเป็นจริงของอวิชชาว่าเป็นสภาพธรรมที่มีพิษหรือเป็นพิษ ดังนี้

“อวิชชา ชื่อว่า เป็นพิษ เพราะทำชีวิตที่เป็นกุศลให้พินาศไป ด้วยความเกิดขึ้นแห่งอกุศล เพราะเหตุนี้ จึงชื่อว่า พิษ คือ อวิชชา”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ทุกคำเป็นคำจริง เป็นคำหวังดี เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูลเป็นประโยชน์ทำให้ผู้ฟังผู้ศึกษาได้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นกัลยาณมิตรสูงสุด เพราะเหตุว่า ทุกคำจริงของพระองค์ ไม่ได้มีความประสงค์ให้ใครเข้าใจผิดเลยแม้แต่น้อย แต่พระองค์ทรงแสดงธรรมโดยนัยต่างๆ มากมายหลากหลายโดยประการทั้งปวง ที่จะทำให้ผู้ฟังผู้ศึกษาค่อยๆ เข้าใจขึ้น เข้าใจในความเป็นจริงของธรรม ตามความเป็นจริง ตามกำลังปัญญาของผู้ฟัง แม้แต่ในเรื่องของอวิชชา ซึ่ง

เป็นความไม่รู้ พระองค์ทรงใช้พยัญชนะมากมายที่แสดงถึงความจริงของธรรมประเภทนี้ ซึ่งเป็นสภาพธรรมที่ไม่รู้สิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง เป็นสภาพธรรมที่ทรงไว้ซึ่งลักษณะของตน คือไม่รู้ตามความเป็นจริง ไม่เปลี่ยนแปลงลักษณะเป็นอย่างอื่น เป็นจริงอย่างไร ก็เป็นจริงอย่างนั้น

อวิชชา เป็นสภาพธรรมที่ไม่รู้ในสิ่งที่มีจริงในขณะนี้ว่าเป็นธรรม ไม่ใช่เรา สำหรับสิ่งที่มีจริงนั้น มีจริง ๆ ในขณะนี้ ทุกขณะตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่พ้นจากธรรมเลย ไม่ต้องไปแสวงหาธรรมที่ไหน เพราะมีจริงทุกขณะ ไม่ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทรงแสดงธรรมโดยนัยใดๆ ก็ตาม ก็ไม่พ้นไปจากธรรมที่มีจริงในขณะนี้ ขณะนี้มีธรรมเกิดขึ้นเป็นไป ไม่มีขณะไหนเลยที่ไม่ใช่ธรรม ไม่ว่าจะได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ลิ้มรส รู้สิ่งที่กระทบสัมผัส ภาย คิดนึก ขณะกุศลจิตเกิด ขณะอกุศลจิตเกิด เป็นต้น เป็นธรรมที่มีจริง **ธรรมจึงไม่ได้อยู่ในหนังสือหรือตำราแต่อย่างใด แต่มีจริงในขณะนี้ โดยไม่ต้องไปแสวงหาที่ไหนด้วย** หากไม่ศึกษาพระธรรม ไม่ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงให้เข้าใจว่า อะไรคือธรรม ธรรมอยู่ในขณะไหน เป็นต้น ก็จะไม่เข้าใจความจริงของสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงได้เลย เมื่อไม่เข้าใจความจริง กล่าวคือ ไม่รู้ว่าขณะนี้ เป็นธรรม จึงหลงยึดถือในสิ่งที่กำลังปรากฏว่าเป็นเรา เป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นตัวตนหรือเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด **หลงติดข้องในสิ่งที่ไม่มี** เพราะเหตุว่าแท้จริงแล้ว สิ่งที่มีจริงแต่ละหนึ่งนั้น จากไม่มี แล้วมีเหตุปัจจัยทำให้เกิดขึ้น ก็เกิดมี เมื่อมีแล้วก็ดับไปหมดไปไม่เหลือเลย สิ่งที่ดับแล้วจะไม่กลับมาอีกในสังสารวัฏฏ์ เมื่อถูกอวิชชาครอบงำ ก็ไม่รู้ความจริง แม้ธรรมกำลังปรากฏในขณะนี้ ก็ไม่รู้ จึงทำให้ยังต้องเกิดอีกรำไป และจะต้องประสบกับความทุกข์ทั้งกายและใจอันเนื่องมาจากการเกิดอีกมากมายนับประมาณไม่ได้

อกุศลจิตทุกขณะ ทุกประเภท เกิดเพราะอวิชชา ไม่รู้ว่าอะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล ไม่รู้ว่าอะไรเป็นผลที่มาจากเหตุ ไม่รู้โดยประการทั้งปวง ความเป็นจริงของอวิชชา ไม่เปลี่ยนแปลงลักษณะเป็นอย่างอื่น เกิดขึ้นเมื่อใด ย่อมทำกิจหน้าที่ไม่รู้ความจริง เมื่อนั้น อวิชชา เป็นอกุศลธรรมที่มีพิษ มีโทษ เป็นอันตรายมาก เพราะไม่รู้ จึงทำทุจริตประการต่างๆ ไม่รู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด ไม่รู้ว่า อะไรเป็นประโยชน์ อะไรเป็นโทษ เมื่อไม่รู้อย่างนี้ ก็กระทำการที่ไม่เป็นประโยชน์ โดยไม่รู้ว่าผลที่เกิดจากการกระทำความไม่เป็นประโยชน์ นั้น ร้ายแรงขนาดไหน ซึ่งมีแต่โทษเท่านั้นจริงๆ ที่สัตว์โลกทั้งหลายยังต้องท่องเที่ยววนเวียนอยู่

ในสังสารวัฏฏ์ ก็เพราะยังมีอวิชชาอยู่นั่นเอง ถ้าเป็นผู้ที่สามารถดับอวิชชาได้หมดสิ้นถึงความเป็นพระอรหันต์ ก็จะไม่มีการเกิดอีกในสังสารวัฏฏ์ เป็นผู้สิ้นทุกข์โดยประการทั้งปวง

พระธรรมทั้งหมดที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพื่อความเข้าใจถูก เพื่อเห็นถูกตามความเป็นจริงว่า เป็นธรรม ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตนหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด แต่เนื่องจากสะสมความไม่รู้มานานแสนนาน ก็ยังมียึดถือ ว่าเป็นเราอยู่ เป็นเราที่เห็น เป็นเราที่ได้ยิน เป็นเราที่คิดนึก เป็นเราที่ต้องการสิ่งต่างๆ เป็นต้น แต่ตามความเป็นจริง ก็คือเป็นสิ่งที่มิจริง ๆ เกิดขึ้นตามเหตุตามปัจจัยซึ่งไม่ใช่เรา **พระธรรมทั้งหมดเพื่อให้รู้ความจริง ไม่** **ว่าจะเป็นขณะไหนก็ตาม ขณะเห็นก็จริง แต่ยังไม่รู้ความจริง ขณะกำลังได้ยิน ก็จริง แต่ยังไม่รู้ความจริง** **ขณะกำลังคิด ก็จริง แต่ไม่รู้ความจริง** อวิชชาเกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ เป็นความไม่รู้ ไม่เห็นความจริง เป็นสภาพที่หุ้มห่อไว้ทำให้ไม่รู้ความจริง ซึ่งแต่ละคนก็สะสมมาอย่างมากมายยาวนานในสังสารวัฏฏ์

ในชีวิตประจำวัน อกุศลจิตเกิดบ่อยมาก เมื่อเป็นเช่นนี้ อวิชชา จึงเกิดกับขณะจิตมากมายอย่างนับไม่ถ้วน ซึ่งถ้าไม่มีโอกาสได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จะไม่มีทางเข้าใจเลยว่า ตนเองมากไปด้วยอวิชชาเป็นอย่างมาก **สะสมสิ่งที่มีพิษหรือมีโทษทุกครั้งที่เป็นอกุศล** ดังนั้นหนทางที่จะค่อยๆ ชัดเกลาละคลายอวิชชาซึ่งเป็นความไม่รู้ได้นั้น ก็ด้วยการอบรมเจริญปัญญาเท่านั้น ซึ่งจะขาดการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวันไม่ได้เลยทีเดียว เมื่อเห็นคุณค่ามหาศาลของแต่ละคำที่เป็นคำจริงของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ไม่ละเลยโอกาสที่จะฟังที่จะศึกษาต่อไป เพราะทุกครั้งที่ได้ฟัง ก็ได้เริ่มสะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปทีละเล็กละน้อย เมื่อได้มีความเข้าใจถูกเห็นถูก ก็จะเห็นความน่าอัศจรรย์ของพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงว่า สามารถเปลี่ยนจากผู้ที่ยากไปด้วยอวิชชาความไม่รู้ ทำให้ค่อยๆ ชัดเกลาละคลายความไม่รู้ จนสามารถถึงการดับหมดสิ้นได้ในที่สุด

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗